

כלכליסט

המשרד להגנת הסביבה או המשרד להסחת הדעת?

הטיפול השעורריתי של המשרד להגנת הסביבה בזיהום במפרץ חיפה מלמד כי כאשר המשימה היא למרוח את הציבור ולהסיח את דעתו, אין לכך קבלן ביצוע ראוי יותר ממנו
 פרופ' אהוד קינן 09.08.19 08:02

מקבץ מפעלי התעשייה במפרץ חיפה אינו שונה במהותו ממקבצי תעשיות אחרים ברחבי העולם, אשר ממוקמים בקרבת נמלי ים. פעילות דומה, הכרוכה ביבוא ויצוא של דלקים, חומרי גלם ומוצרים סופיים, מתבצעת בקרבת רוב הנמלים הגדולים, כמו המבורג שבגרמניה, רוטרדם שבהולנד, או טאמפה שבפלורידה. אבל ההבדל הקטן בינינו לבינם הוא שאף אחד מהם אינו ממוקם במרחק 25 ק"מ מכני שיגור הטילים של חיזבאללה.

• [בואו להתעדכן ולהגיב בפייסבוק של כלכליסט](#)

החלטת הממשלה (מס' 529) מספטמבר 2015 בנושא "התכנית הלאומית לצמצום זיהום האוויר והפחתת סיכונים סביבתיים באזור מפרץ חיפה", מכילה את כל הסממנים המוכרים של כסת"ח. ככל הנראה, נועדה ההחלטה להרגיע את הציבור מבלי לפתור את הבעיה. הממשלה קבעה כי "על השר להגנת הסביבה לבצע עד ליום 31.12.2016 סקר סיכונים מצרפי במפרץ חיפה בנוגע למפעלים ולמתקנים העוסקים בחומרים מסוכנים".

זיהום אוויר במפרץ חיפה

צילום: אלעד גרשגורן

כאשר המשימה היא למרוח את הציבור ולהסיח את דעתו, אין לכך קבלן ביצוע ראוי יותר מאשר המשרד להגנת הסביבה (הג"ס), אשר הפגין בעבר יכולות מריחה מרשימות. עברו שנתיים וחצי מאז תאריך היעד שקבעה הממשלה, אבל הדו"ח לא הוגש, ולא נראה שהייתה בכלל כוונה להגישו.

אבל בסוף יוני השנה פרסם [מבקר המדינה דו"ח ביקורת קטלני](#) על התנהלות הממשלה בנושא זיהומים סביבתיים במפרץ חיפה. המבקר שאל מדוע לא ביצע המשרד להג"ס את סקר הסיכונים כנדרש, ומדוע לא שיתפו את הציבור בהערכת הסיכונים.

גם בית המשפט העליון פסק ב-27.7.17, כי [מכל האמוניה](#) יוצר חשש לאסון בקנה מידה לאומי, כי למצב הדברים הקשה שנוצר תרם המשרד להג"ס.

וואו זה פלא, בנותן שבע מפרטם דו המגן, נמד בשעור טובו הסקן המיוזם שהועבר במשך שנתיים וחצי. יתר על כן, המשרד מזמין את הציבור להגיב על הדו"ח. האם עדים אנו לפעמי משיח? אז זהו, שלא.

מדובר בדו"ח חסר משמעות, העוסק רק בכשלים מכניים של המתקנים השונים ולא בבעיה האמתית. המשרד מבטיח לנו כי יהיה חלק ב' של הדו"ח שיתייחס ל"סיכוני רעידות אדמה, שינוע (לרבות צנרת בין מפעלית) וחירום מלחמתי". לא רק שהניסוח הזה ממסך בעשן את הבעיה הביטחונית, אלא מוציא ממנה במכוון את גורם הסיכון המשמעותי ביותר. המושג "חירום מלחמתי" מתייחס רק למצב שבו הוכרזה מלחמה באופן רשמי ואינו כולל מתקפות טרור לסוגיהן. אם בוקר אחד יעופו לכאן 10,000 טילים מלבנון, זה לא ייחשב כתרחיש חירום מלחמתי.

אבל אפילו את שלב ב' המדומיין והמסורס אין סיכוי שנזכה לראות. אם ילחצו עליהם, יטילו אנשי המשרד את האחריות על פיקוד העורף, על אגף המודיעין, על המשטרה, הרשות לכיבוי והצלה, רשות הנמלים, משרד הפנים ומי לא. הם יטענו כי רשויות אחרות אינן מספקות להם את מסד הנתונים. אם ילחצו עוד יותר, יסבירו כי משרד הביטחון או המל"ל הודיעו שהעניין חסוי ובכך תסתיים הפרשה.

ההבטחה להגיש דו"ח עתידי מתוקן ומשלים, היא טכניקה ידועה וחבוטה של ראשי המשרד להג"ס. היא מבוססת על ההנחה שהציבור הוא אוסף של אידיטים משוללי זיכרון. אבל וותיקי פרשת האמוניה כבר היו בסרט הזה כמה פעמים, תמיד בכיכובם של אותם השחקנים: שולי נזר, סמנכ"לית בכירה וראש אשכול תעשיות, רומי אבן דגן, מנהלת אגף חומרים מסוכנים, וד"ר אלי שטרן, יצרן הדו"חות הנצחי של המשרד (שתמיד טורח להצהיר בכתב כי הוא מסיר מעצמו כל אחריות).

אין זה מקרה שהמשרד להג"ס קבע את ה-15 בספטמבר, יומיים לפני הבחירות, כתאריך האחרון להגשת תגובות הציבור לדו"ח הסיכונים במפרץ חיפה. הפנייה הבאה לציבור, בעניינים הקשורים לשלומם ולבריאותם, לא תתרחש כנראה לפני הבחירות הבאות. בשירו "מחכים למשיח" מזכיר לנו שלום חנוך כי "הציבור מטומטם ולכן הציבור משלם".

אהוד קינן הוא פרופסור לכימיה בטכניון, יו"ר ועדת האמוניה, נשיא החברה הישראלית לכימיה, העורך הראשי של כתב העת הישראלי לכימיה ויו"ר ועדת מקצוע הכימיה במשרד החינוך